Perustuslakivaliokunta

Eduskunta

Viite: HE 245/2020 vp

Perustuslakivaliokunnalle

Viitaten perustuslakivaliokunnan pyyntöön 20.1.2021 sosiaali- ja terveysministeriö toteaa talousvaliokunnalle toimitetusta vastineesta seuraavaa:

Sääntelyn soveltamisalasta ja tartunnanlähteistä

Koronavirus tarttuu henkilöstä toiseen ensisijaisesti pisaratartuntana, kun sairastunut henkilö yskii, aivastaa, puhuu tai vaikka laulaa. Osa tartunnan saaneista henkilöistä ei saa lainkaan oireita tai oireet ovat hyvin vähäisiä. Oireeton henkilö ei näin ollen välttämättä ole tietoinen tartunnastaan, eikä siksi rajoita osallistumistaan erilaisiin toimintoihin tai oleskeluaan erilaisissa tiloissa muiden ihmisten kanssa. Myös oireeton voi tartuttaa muita. Tutkimuksissa on kuvattu tilanteita, joissa oireeton henkilö on tartuttanut muita esimerkiksi ahtaissa sisätiloissa. Virus voi tarttua muutama päivä ennen oireiden alkua. Nykytiedon mukaan koronavirustautiin sairastunut henkilö on tartuttavimmillaan oireisen taudin alussa. Tartuttava aika kestää lieväoireisessa koronavirustaudissa pisimmillään reilun viikon, ja vakavimmissa tautimuodoissa jopa kaksi viikkoa. Pisaratartunnan lisäksi koronavirus voi tarttua myös kosketuksen välityksellä, jos sairastunut on esimerkiksi yskinyt käsiinsä ja sen jälkeen koskenut toiseen ihmiseen.

Vuodenvaihteessa myös Suomessa on todettu uusi viruksen muunnos, joka on aiheuttanut uuden uhkan tartuntojen kiihtyvästä leviämisestä. Tähän mennessä kertyneen tiedon mukaan tämä uusi virusmuunnos tarttuu aiempaa herkemmin ja leviää nopeasti, mutta ei aiheuta aiempaa vakavampia infektioita. Herkkä tarttuminen ja nopea leviäminen voi kuitenkin merkittävästi lisätä tartuntojen määrää väestössä, jolloin myös sairastuneita tulee enemmän ja terveydenhuollon kantokyky joutuu koetukselle.

Tämä tilanne edellyttää entistäkin valppaampaa otetta sekä tartuntojen toteamiseksi että niiden leviämisen ehkäisemiseksi. Virusmuunnoksen herkempi ja nopeampi leviäminen on merkityksellinen myös nimenomaan nyt käsiteltävänä olevan sääntelyn näkökulmasta. Virusmuunnoksen herkempi

leviäminen vaikuttaa osaltaan myös esityksen oikeasuhtaisuuden arviointiin; kun virus leviää entistäkin helpommin, viranomaisilla on syytä olla nyt käsiteltävänä olevat lakiin perustuvat keinot sen torjumiseksi.

Hiihto- ja laskettelukeskuksiin liittyvistä covid-19 –tartunnoista

Liikunnan ja urheilun yhteydessä mahdollisesti tapahtuvan covid-19-tartunnan riskiin vaikuttaa oleellisesti ihmisten välisen kontaktin läheisyys kussakin lajissa, kontaktiajan pituus ja tila, missä toiminta tapahtuu. Hiihto- ja laskettelukeskuksissa tapahtuvat tartunnat nousivat näyttävästi julkisuuteen jo kevättalvella 2020 sekä ulkomailla että kotimaassa saatujen tartuntojen myötä. Hiihto- ja laskettelukeskuksiin yhdistetyt tartuntaryppäät ovat useimmiten alkuperältään saman seurueen sisäisiä. Esimerkiksi yhteen suositussa Lapin laskettelukeskuksessa järjestettyyn kirurgien koulutustilaisuuteen liittyi useita tartuntoja ja suuri määrä tilanteen vuoksi karanteeniin joutuneita, eri puolille Suomea palanneita altistuneita.

Kaikkien todettujen tartuntojen yhteydessä toimivaltaiset viranomaiset ovat yhteydessä paitsi tartunnan saaneeseen, myös hänen kauttaan tietoon tulleisiin lähikontakteihin eli altistuneisiin. Lisäksi tartunnoista kerrotaan mahdollisen tartuntatilanteen tai -paikan toiminnan järjestäjälle tai tilan omistajalle, jos sellainen on tiedossa. Pieniä tartuntaryppäitä ei julkisteta yksilönsuojan turvaamisen takia.

Jo keväällä hiihto- ja laskettelukeskusten yrittäjät sopivat yhteisesti useista tartuntariskiä vähentävistä toimista omilla alueillaan ja omissa tiloissaan. Siitä huolimatta lokakuun 2020 jälkeen esimerkiksi Helsingin kaupungissa on tiedossa kolmisenkymmentä tartuntaa, jotka on jäljitetty hiihto- ja laskettelukeskuksessa oleskeluun eri puolella Itä- ja Pohjois-Suomea. Yhteistä näissä tunnetuissa tartuntaketjuissa on yhdessä vietetty aika samassa tilassa ja toiminnassa, vaikka useimmiten on mahdotonta selvittää, onko tartunta levinnyt ihmisten välisessä kanssakäymisessä yhteisen automatkan aikana, hotellin tai välinevuokraamon tungoksessa, rinneravintolassa tai baarissa vai naapurimökissä seurustellessa. Riski tartunnan leviämiseen liittyy ensisijaisesti ihmisten käytökseen; riski liittyy ennen kaikkea useiden tuntemattomien ihmisten kohtaamiseen täysissä tiloissa erilaisten aktiviteettien tai muiden vastaavien merkeissä. Ulkona ladulla tai rinteessä tartuntoja tuskin tapahtuu.

Hallituksen esityksessä on omaksuttu ratkaisu, jossa viranomaisille annetaan asteittain tiukkenevat keinot puuttua pahenevaan tautitilanteeseen aina sen mukaan kuin se on välttämätöntä. Toimet on lakiesityksessä pyritty kohdistamaan mahdollisimman tarkasti, mutta kuitenkin niin, että viranomaisilla on käytettävissään tarvittavat keinot, jos epidemiatilanne kuluvan vuoden aikana edelleen pahenee.